

Norrbottnen behöver en snabb och hållbar industriomställning

Naturskyddsföreningen har historiskt verkat för ekologisk balans samt värn av natur och miljö. Fokus har under de senaste decennierna blivit den allt mer accelererande klimatkrisen och naturkrisen och deras oåterkalleliga konsekvenser.

När länsförbundet tar ställning i dessa frågor är riksföreningens policies, positionspapper och ställningstaganden utgångspunkt. Vi anser att riksföreningens ställningstaganden behöver kompletteras utifrån ett norrbottniskt perspektiv. I länet finns kännedom om lokala värden och behov som behöver ligga till grund i lokaliseringsfrågor och val av olika satsningar.

Vi måste klara de planetära gränserna, vilket innebär att vår materiella konsumtion måste minska avsevärt. Vi behöver verka för att förändra konsumtionsmönstret till ett mer rättvist och cirkulärt, samt öka livslängden hos saker och återvinna i högre grad. Samtidigt krävs att samhällets infrastruktur, industrier och transportsystem måste ställas om från fossilt till förnybart. Det innebär att nya, mer energieffektiva industrier byggs för att ersätta de gamla, fossilberoende, och att elanvändningen i industrin ökar medan den totala energianvändningen minskar och fossilutsläppen fasas ut. Omställningen kräver också att gällande miljölagstiftning skärps.

Vi föreslår att länsförbundet utifrån ovanstående samt framtagna kriterier* ska hålla en Norrbottenslinje som sammanfattas i nedanstående punkter.

1. Säkerställa vår och alla andra arters livsmiljö

Ren luft, rent vatten, fungerande ekosystem, bevarade naturvärden och hållbart naturbruk är grundläggande. Det krävs ett konsumtionsmönster som inte hotar de planetära gränserna.

För att omställningen ska vara ekologiskt hållbar och verkligt grön är det avgörande att naturen som är vår och alla andra arters livsmiljö är i balans och inte förgiftas och utarmas. Vi måste värna kvaliteten hos luft, vatten och mark, livsprocesser och strukturer. Områden med höga naturvärden och hotade arter ska bevaras.

Renbetesområden och renflyttningsleder ska skyddas och jordbruksmark upprätthållas i gott skick. Urfolksrätt, sociala och kulturella värden ska respekteras. Lokalisering av verksamheter ska inte undergräva dessa värden.

2. Stålintustrin

I Norrbottens län finns i dagsläget en väletablerad industristruktur för produktion av stål som behövs i samhället, lokalt och globalt, nu och i en hållbar framtid. Återvinningen av järnskrot är nästan fullständig, alltså behövs fortsatt nyproduktion av stål, vilket

förutsätter fortsatt malmbrytning. Produktionen i regionen är integrerad från brytning av malm i gruvor, till transportsystem med järnväg, vidareförädling och utskeppning via hamn och järnväg.

Dagens stålproduktion bygger på ohållbara metoder. Därför stödjer vi en omställning till fossilfri produktion. För det krävs en kraftig utbyggnad av förnybar el på nära håll.

3. Övriga metaller

Ovanliga metaller som är kritiska för omställningen ska i första hand tas fram via återvinning, substitut eller genom effektiviserade processer. Mineralhierarkin, dvs återvinning går före ny brytning, ska tillämpas. Det innebär att miljösäkra återvinningsanläggningar behöver byggas på lämpliga platser samt transporter ordnas.

4. Gruvbrytning

Viss gruvbrytning kommer att behövas. Det får inte innebära avsevärda negativa effekter på livsmiljön. Därför kräver vi att fullständigt miljöansvar och efterbehandling åläggs gruvbolagen. Vi motsätter oss dagbrott då de medför stor miljöpåverkan. Dessa ställningstaganden innebär att vi tar avstånd till ett antal föreslagna gruvprojekt i länet som Laver, Kallak och Nunasvaara. För metaller för vilka återvinning inte räcker till kan i sista hand underjordsgruvor accepteras, främst på redan etablerade platser.

5. Infrastruktur och transporter

Vi stödjer att infrastrukturen utvecklas för behoven i ett hållbart samhälle och inte enbart med fokus på industrins behov. Norrbotniabanan behöver byggas för att ersätta dagens transporter med flyg och långtradare. Dubbelspår krävs på Malmbanan och övriga järnvägar behöver rustas upp. Kraftledningar behöver dras från förnybara energikällor till fossilfri industriproduktion. Säkra vätgasledningar behöver dras till lager och förbrukning. Det är nödvändigt att dessa försörjningslinjer på vissa platser måste korsa långsträckta naturskyddsområden t.ex. nationalälvar. I alla val av infrastruktursatsningar behöver åtgärder vidtas för att minimera skada eller i sista hand ge kompensation för intrång.

6. Ny förnybar energi

Vindkraft till havs och på land samt solkraft behöver byggas ut för att tillgodose både den omställda industrins behov och transporter i länet. Lokalisering av nya vindkraftverk är en viktig fråga och vi motsätter oss inte bara olämpliga placeringar utan ger även förslag på var det är lämpligt. Anläggningar för energilagring behöver byggas, t.ex. i form av vätgaslager, batterianläggningar och pumpkraftverk. Länets förnybara energi ska i första hand täcka behoven i länet. Samtidigt krävs en kraftfull politik för energibesparing och effektiv energianvändning.

7. Vattenkraft

Vi kräver att ingen ytterligare utbyggnad sker, varken i stora älvar eller små vattendrag. Däremot kan redan utbyggd vattenkraft effektiviseras för högre produktion och pumpkraftverk installeras där det inte finns höga naturvärden eller kulturvärden som kan skadas, eller spridning av miljögifter riskeras. Fortsatt restaurering av vattendrag och vandringsvägar behövs.

8. Kärnkraft

Vi motsätter oss uranbrytning, nya kärnkraftverk, anriknings- och upparbetningsanläggningar samt avfallslager för radioaktivt avfall.

9. Elintensiv industri som inte krävs för omställningen

Vi motsätter oss etablering av elintensiv industri som inte krävs för omställningen. Exempel på sådan industri är konstgödselproduktion och gigantiska serverhallar för AI och Bitcoinutvinning.

* <https://www.klimatanalysnorr.se/verktyg-argument/>

Referens: Naturskyddsföreningens positionspapper: En hållbar industriomställning:
<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/en-hallbar-industriomstallning/>

Lista på de som ingått i gruppen:

Cecilia Goldkuhl, Älvsbyn och länsförbundsstyrelsen

Kjell Lindberg, Luleå och länsförbundsstyrelsen

Lars Andersson, Luleå

Hans Olsson, Luleå

Hans Nilsson, Kiruna

Ann-Kristin Gustavsson, Luleå

Kjell-Arne Johansson, Luleå

Henrik Blom, Kalix

Roger Marklund, Arvidsjaur

Urpo Taskinen, Vittangi (Kirunakretsen)